

ΥΠΑΡΞΗ ΚΑΙ ΑΝΥΠΑΡΞΙΑ

Την έρευνα για τη φύση του την αρχίζει ο άνθρωπος θέτοντας στον εαυτό του την ερώτηση: «Ποιός είμαι; Τι είμαι;» Στην πορεία της αναζήτησης για την απάντηση, η ερώτηση διαφοροποιείται πολλές φορές. Άλλοτε περιορίζεται σε επιμέρους ερωτήσεις, που αφορούν κάποιες όψεις του εαυτού του, και άλλοτε διευρύνεται και συμπεριλαμβάνει απορίες του για άλλους ανθρώπους, για τον κόσμο, για τη ζωή. Μέσα από τις συνεχείς έρευνες, τις εμπειρίες του και τις γνώσεις που αποκτά, η αρχική απορία του αρχίζει να καλύπτεται σε κάποια επίπεδα και πιστεύει ότι βρίσκεται στο δρόμο που θα τον οδηγήσει κάποτε σε μια ολοκληρωτική κάλυψη.

Ικανοποιημένος ο άνθρωπος από όσα έχει μάθει, συνεχίζει τις μελέτες του με την επίγνωση ότι πολλά ακόμα δε γνωρίζει. Και τότε, σαν αποτέλεσμα των κεκτημένων γνώσεων, αναδύεται από μέσα του η επόμενη ερώτηση: «Είμαι ή δεν είμαι;». Συγκλονίζεται, ξαφνιάζεται, αισθάνεται σαν να βρίσκεται στο κενό. Οι απαντήσεις που έχει δώσει στην προηγούμενη ερώτησή του μοιάζουν ανούσιες και ανυπόστατες. Τι νόημα έχει να γνωρίζει ποιος είναι, αν τελικά διαπιστώσει ότι δεν είναι; Η προοπτική μιας τέτοιας αποκάλυψης τον τρομάζει και συχνά αρνείται να συνεχίσει τις έρευνές του. Υπάρχουν, όμως, και περιπτώσεις που ο εαυτός του επαναλαμβάνει τόσο επίμονα την ίδια καταλυτική ερώτηση, ώστε στο τέλος αναγκάζεται να υποκύψει στη θέλησή του και να αναζητήσει την απάντηση.

Τεράστια η απόσταση ανάμεσα στις δύο ερωτήσεις, ανάμεσα στο «Ποιος είμαι;» και στο «Μήπως δεν είμαι;». Είναι πολύ πιο εύκολο να ερευνά κάποιος τη φύση του εαυτού του, ακόμα και αν συχνά του αποκαλύπτονται γνωρίσματά του που τον δυσαρεστούν και τον απογοητεύουν, από το να ερευνά την πιθανότητα ανυπαρξίας του. Είναι συγκριτικά πολύ πιο απλό να βγει από τα συνειδησιακά όρια του ατομικού εγώ και να περάσει στα όρια του ομαδικού, από το να εξαφανίσει όλα τα όρια, καταλύοντας έτσι το άτομό του και κατ' επέκταση και όλα τα άτομα όλων των ομάδων. Γιατί, αν ο ένας είναι ανύπαρκτος, είναι αυτονόητο ότι και όλοι οι άλλοι δεν είναι δυνατόν να υπάρχουν. Κι αν δεν υπάρχει κανένας, τότε τι είναι αυτό που απομένει;

Η ιδέα της ανυπαρξίας του εαυτού συγκρούεται με την ανάγκη για ύπαρξη. Οι άνθρωποι θέλουν να ζουν, να είναι κάτι, να έχουν κάτι. Θέλουν να έχουν ένα σώμα, μια συνείδηση, να είναι μια παρουσία. Γι' αυτό και γαντζώνονται με πάθος στη ζωή, ακόμα και όταν είναι δυστυχισμένοι, άρρωστοι ή εγκαταλειμμένοι. Σπάνια φτάνουν να επιθυμούν το θάνατο, παρόλο που μπορεί να πιστεύουν ότι θάνατος δε σημαίνει ανυπαρξία, σημαίνει μόνο μετάσταση. Και, βέβαια, ακόμα πιο σπάνια φτάνουν στο σημείο να δέχονται ότι μπορεί να είναι ανύπαρκτοι, κι ότι αυτό που οι ίδιοι πιστεύουν ότι σημαίνει ύπαρξη δεν είναι παρά μια πλασματική πραγματικότητα.

Λόγω της μεγάλης προσκόλλησης στη ζωή και στην ύπαρξη, στην ερώτηση «Είμαι ή δεν είμαι;» δε δίνεται η απαραίτητη σημασία, ώστε να ακολουθήσει και κάποια αποκάλυψη. Πολλές φορές η ερώτηση αυτή αντιμετωπίζεται με τέτοιο τρόπο, που να αποδεικνύεται παράλογη, να χαρακτηρίζεται σαν αποκύημα μιας νοσηρής φαντασίας. Οι περισσότεροι άνθρωποι δεν ακούν καν την εσωτερική φωνή που τους ρωτάει αν πράγματι υπάρχουν, αλλά, και από όσους την ακούν, ελάχιστοι είναι εκείνοι που θέλουν να μάθουν αν η ερώτηση κρύβει κάποια αλήθεια. Όλοι οι άλλοι πείθουν άμεσα τον εαυτό τους ότι είναι υπαρκτός, αφού έχει ένα σώμα, αναπνέει, αισθάνεται, σκέπτεται. Σύμφωνα η ερώτηση θάβεται πάλι στο ασυνείδητο, από όπου είχε αναδυθεί, φεύγει από τη μνήμη, ξεχνιέται και χάνεται. Έτσι, όμως, χάνει και ο άνθρωπος την ευκαιρία να γνωρί-

σει τη βαθιά σημασία της ανυπαρξίας και να ενωθεί με ένα άλλο εύρος συνειδησιακό, μια άλλη διάσταση πέρα από όλες τις γνωστές του διαστάσεις.

Παρόλες τις δυσκολίες αποδοχής της μη ύπαρξης, που συναντούν όσοι αποφασίζουν να ερευνήσουν τι είναι και τι πραγματικά σημαίνει ανυπαρξία, κάποιοι από αυτούς θέλουν να συνεχίσουν την έρευνά τους. Πριν προχωρήσουν σε μεγαλύτερη εμβάθυνση, είναι φυσικό να θέτουν ορισμένες ερωτήσεις σε εκείνους που θεωρούν γνώστες του θέματος ή και στον ίδιο τον εαυτό τους. Μια από αυτές πιθανόν να αφορά τον τρόπο με τον οποίο αποδεικνύεται η θεωρία περί ανυπαρξίας. Μια άλλη μπορεί να εκφράζει τον προβληματισμό τους για το όφελος μιας τέτοιας έρευνας. Και μια τρίτη δεν αποκλείεται να υποκρύπτει κάποιον φόβο μήπως, στην περίπτωση που ο άνθρωπος πεισθεί ότι είναι ανύπαρκτος, πάψει να έχει ενδιαφέρον για τη ζωή και κατακλυσθεί από θλίψη ή απάθεια, θεωρώντας ότι τα πάντα είναι μάταια και ανούσια.

Πολύ λογικές αυτές οι ερωτήσεις, δείχνουν, όμως, πόσο ο άνθρωπος δεσμεύεται από την ίδια του τη λογική. Δείχνουν την ανάγκη του να αναλύει, να συνθέτει, να κατανοεί, λειτουργώντας μόνο με το συγκεκριμένο νου και να μην μπορεί να περάσει πέρα από τα νοητικά πεδία που γνωρίζει, να αποδεσμευθεί από αυτά και να βιώσει την πραγματική ένωση με τις έννοιες, με τις καταστάσεις, με το βαθύτερο του εαυτό. Η ανυπαρξία δεν είναι θεωρία, δεν είναι γνώσεις, είναι βίωμα. Αν κάποιος προσπαθήσει να την ερμηνεύσει

και να την αναλύσει, αυτόματα της δίνει μορφή και υπόσταση και, επομένως, από ανυπαρξία την κάνει ύπαρξη. Μόνο αν βγει από τα όρια του νου του, θα μπορέσει να ζήσει, να γίνει ο ίδιος εκείνο που υπάρχει πέρα από το συγκεκριμένο νοητικό πεδίο.

Σοφοί και φωτισμένοι, που βιώνουν τη μη ύπαρξη, δεν την περιγράφουν ποτέ. Απλά λένε ότι όποιος περνά σ' αυτήν είναι απόλυτα ελεύθερος από τα δεσμά της ύπαρξης, δε θέλει πια τίποτα, γι' αυτό και ζει την πληρότητα και την ευδαιμονία. Το μόνο που διδάσκουν σε όσους ενδιαφέρονται να τους ακούσουν είναι ότι ο μοναδικός δρόμος που οδηγεί στην κατάσταση της ανυπαρξίας είναι η μη επιθυμία. Λένε, επίσης, ότι εκείνος που δεν επιθυμεί τίποτα για τον εαυτό του αγαπά τους πάντες και τα πάντα και ενώνεται με όλο τον κόσμο, ολόκληρη τη ζωή. Και είναι η απόλυτη αυτή αγάπη που τον συνδέει με την ύπαρξη και έτσι γίνεται και ο ίδιος υπαρκτός. Υπαρκτός αλλά και ανύπαρκτος ταυτόχρονα, χωρίς καμιά ατομική επιθυμία, αλλά με μοναδική θέληση την έκφραση της απέραντης αγάπης για την ύπαρξη, που στηρίζεται στην επιθυμία της να υπάρχει.

Αν κρίνουμε από τα έργα και τις πράξεις των αποδεδειγμένα σοφών και φωτισμένων, ακόμα και αν αδυνατούμε να κατανοήσουμε τη λειτουργία τους, θα διαπιστώσουμε ότι η ανυπαρξία την οποία βιώνουν δεν τους κάνει αδιάφορους για τη ζωή. Αντίθετα, τους οδηγεί στο ολοκληρωτικό ενδιαφέρον γι' αυτήν και στην αγάπη για όλες της τις εκδηλώ-

σεις. Στην αδιαφορία και την απάθεια οδηγείται εκείνος που θέλει να απαλλαγεί από όσα δεν του αρέσουν και κάνει φυγή από τη σκληρή πραγματικότητα, η οποία δεν του καλύπτει τις αμέτρητες επιθυμίες του. Αν, όμως, κάποιος δεν έχει επιθυμίες, τότε ζει την κάθε στιγμή, χωρίς αντίσταση για οτιδήποτε αυτή φέρνει, αφού δε θέλει κάτι άλλο από τη ζωή διαφορετικό από εκείνο που εμφανίζεται μπροστά του. Γι' αυτό και παραμένει γαλήνιος, πλήρης και αυτάρκης μέσα σε όλα και πέρα από όλα, έτοιμος πάντα να ανταποκριθεί σε ό,τι του ζητούν εκείνοι που δεν έχουν φτάσει στη δική του πληρότητα.

Πιθανόν να γεννιέται το ερώτημα: Είναι ποτέ δυνατόν ένας απλός, συνηθισμένος άνθρωπος να κατακτήσει ένα τέτοιο επίπεδο συνείδησης, να γνωρίσει και να βιώσει την ταυτόχρονη ύπαρξη και ανυπαρξία του εαυτού του; Έχει νόημα το να ασχολείται με βιώματα φωτισμένων όντων, όταν ο δικός του νους βρίσκεται ακόμα στο σκοτάδι της άγνοιας; Τα πάντα είναι δυνατό να γίνουν και τα πάντα έχουν ένα νόημα. Αν ένας άνθρωπος μπόρεσε να γίνει σοφός, γιατί να μην μπορούν να γίνουν όλοι, αφού η σοφία δεν είναι ιδιοκτησία κανενός και μπορεί ο καθένας να εργαστεί για να την αποκτήσει; Αν ένας εξέφρασε τη θέληση να λυτρωθεί από την άγνοια και όλα τα προβλήματα που αυτή δημιουργεί, γιατί να μην πιστεύουμε ότι την ίδια θέληση μπορούν να εκφράσουν και όλοι οι άλλοι; Η ενασχόλησή μας με εκείνους που βρίσκονται μπροστά από εμάς στην πορεία της εξέλιξης δεν είναι χωρίς νόημα, αντίθετα, το νόημά της

είναι πολύ σημαντικό. Μας ενθαρρύνει να ακολουθήσουμε τα βήματά τους, μας δίνει ένα παράδειγμα για μίμηση και δυναμώνει την πίστη μας στον εαυτό μας. Όλα αυτά επιταχύνουν το ρυθμό των διαδικασιών που οδηγούν στην αναγνώριση της φύσης μας, της υπαρκτής και της ανύπαρκτης οντότητάς μας.

Αν λέμε ότι όλοι έχουμε τη δυνατότητα να αλλάξουμε και να εξελιχθούμε, είναι γιατί μέσα σε όλους βρίσκονται τα πάντα, όλες οι ιδέες, όλες οι καταστάσεις και όλα τα πεδία συνείδησης. Και σε όλους έρχονται κάποιες στιγμές αποκάλυψης, που μας κάνουν να ζούμε κάτι άλλο από το καθημερινό και το συνηθισμένο. Τι κάνει, για παράδειγμα, ο νους ορισμένες φορές; Δεν παύει ξαφνικά να σκέπτεται, δεν αδειάζει τελείως από ιδέες; Και δεν είναι τότε σαν να μην υπάρχουμε, σαν να μην είμαστε τίποτα, έστω κι αν αυτή η αίσθηση εξαφανίζεται σε λίγα δευτερόλεπτα; Άλλες πάλι φορές δε νιώθουμε ότι είμαστε πλήρεις, ότι δε μας λείπει τίποτα και δεν έχουμε καμιά επιθυμία; Και δεν έρχονται, τέλος, κάποιες απρόσμενες συνειδητοποιήσεις ότι ο εαυτός μας είναι μια τεράστια αγκαλιά που αγαπά τους πάντες; Όλα αυτά μας συμβαίνουν, είναι βιώματα που όλοι ζούμε, μόνο που αυτό δεν το κάνουμε εμείς οι ίδιοι συνειδητά. Το κάνει για μας ο εσωτερικός μας εαυτός, η οντότητά μας, για να μας δείξει ποιοι πραγματικά είμαστε. Γι' αυτό και το βίωμα χάνεται σύντομα και στη θέση του μένει μόνο η ανάμνησή του και η ελπίδα ότι κάποτε θα έρθει πάλι, να μας ξαναδώσει την πληρότητα.

Τι πρέπει να κάνει ο άνθρωπος για να βρίσκεται πάντα σε ένωση με την αλήθεια, με τον εαυτό του; Να υπάρχει και να μην υπάρχει, να αγαπά και να μην επιθυμεί; Στις ερωτήσεις αυτές απαντά ο ίδιος ο άνθρωπος, απαντά ο εαυτός στον εαυτό με τη φωνή της συνείδησής του:

«Μην κάνεις τίποτα από όλα όσα φαντάζεσαι ότι πρέπει να κάνεις. Μην κυνηγάς την εξέλιξη και τη φώτιση. Μη θέλεις να εκφράσεις την αγάπη και να απαλλαγείς από την επιθυμία. Μην αναζητάς την ανυπαρξία, αλλά ούτε την ύπαρξη. Απλά, θεώρησε ότι είσαι όλα αυτά. Αυτό αρκεί! Η θεώρηση θα οδηγήσει στην αναγνώριση της πραγματικότητας και η αναγνώριση θα φέρει την αποκάλυψη. Και τότε θα γίνεις αυτό που είσαι, αυτό που πάντα ήσουν αλλά δεν το γνώριζες. Είσαι η ύπαρξη και η ανυπαρξία, είσαι η αγάπη και η μη επιθυμία, είσαι και όλα τα αντίθετα πεδία τους και όλα τα ενδιάμεσά τους. Είσαι τα πάντα, γιατί είσαι μέρος του Παντός, μέρος του αδιαίρετου Ενός».